

Różne

MAREK FLOREK

ROZPOZNAWCZE BADANIA DWÓCH CMENTARZYSK KURHANOWYCH NAD DOLNYM SANEM — TARNOGÓRA 3, GM. NOWA SARZYNA, I PRZĘDZEL 10, GM. RUDNIK

W ramach prowadzonej przez Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Tarnobrzegu inwentaryzacji i weryfikacji grodzisk i kurhanów w latach 1982 i 1987–1988 przeprowadzono badania wykopaliskowe na dwóch cmentarzyskach kurhanowych położonych nad dolnym Sanem, w miejscowościach Tarnogóra, gm. Nowa Sarzyna, woj. rzeszowskie i Przędzel, gm. Rudnik, woj. tarnobrzeskie. Badania miały charakter sondażowo-rozpoznawczy; ich celem było określenie charakteru, chronologii i przynależności kulturowej znanych z badań powierzchniowych kopców.

Tarnogóra, stan. 3

Stanowisko to zostało odkryte w czasie badań powierzchniowych w 1980 r. przez K. Moskwę, który odnalazł 3 kopce¹. Wg notatki Z. Kapery z 1962 r. w miejscu odpowiadającym lokalizacji kopców prawdopodobnie wykopywano urny².

Cmentarzysko znajduje się kilkaset metrów od krawędzi 3 terasy Sanu, na grzbiecie i częściowo stokach wielkiego wału wydumowego (ryc. 1). Teren stanowiska porośnięty jest lasem sosnowym o dość gęstym podszyciu. Stanowiło to znaczne utrudnienie w badaniach, uniemożliwiając swobodną lokalizację wykopów. Na stanowisku stwierdzono istnienie 6 kopców (ryc. 2). Ich obecne wysokości wahają się od 30 cm do 90 cm, średnice zaś od ok. 4 m do 9 m. Cztery kopce (nr 3, 4, 5, 6) były znacznie zniszczone przez wkopy usytuowane w centrum nasypów i sięgające do calca³.

Badaniami, które przeprowadzono w lipcu 1987 r., objęto kopce nr 1 i nr 2 wraz z niewielką częścią terenu między nimi; ponadto poczyniono obserwacje profili wkopu w kopcu nr 3.

WYNIKI BADAŃ

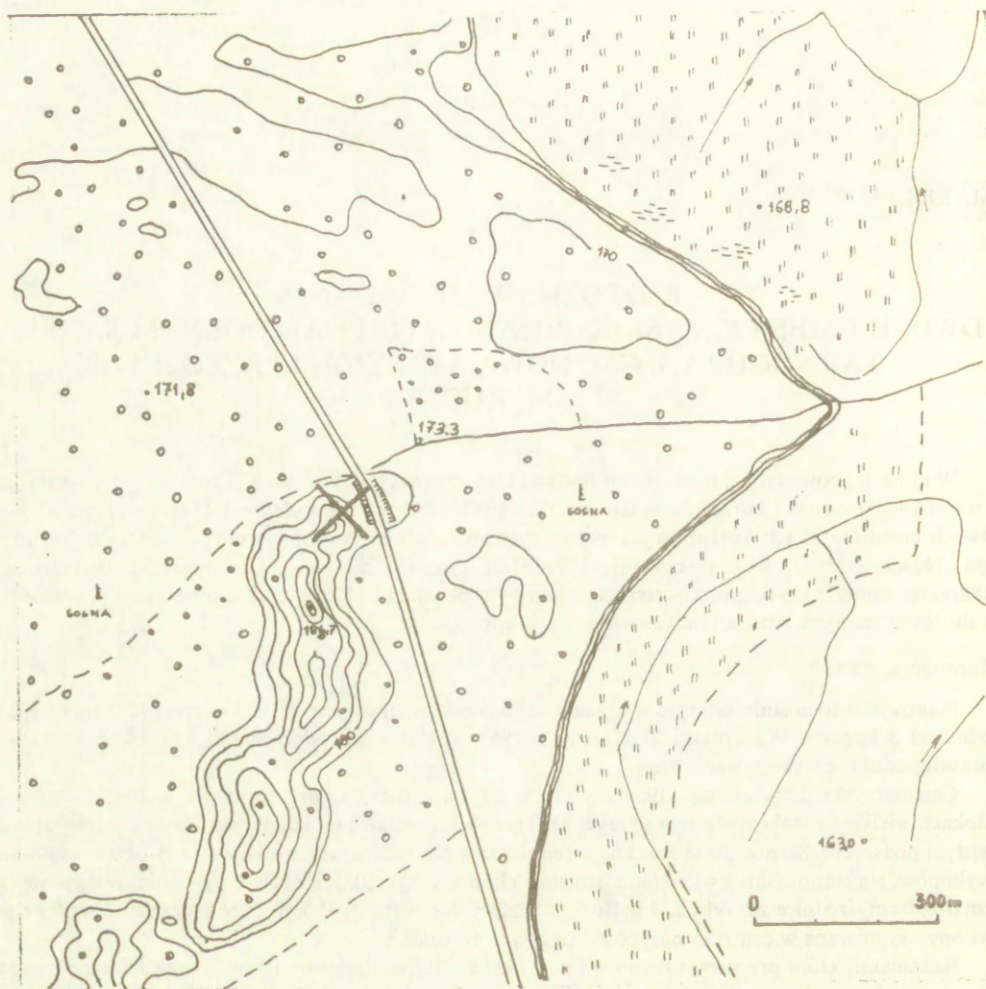
Kopiec nr 1 (ryc. 3a:4)

Przebadano 3 ćwiartki (NE, NW, SW) kopca. Nasyp kopca zbudowany był z żółtosiwego przemieszanego piasku (jasnozółty piasek calcowy przemieszany w różnych proporcjach z humusem) zebranego z jego bezpośredniego sąsiedztwa, o czym świadczy zdarty, poza pierwotnym zasięgiem nasypu, humus kopalny. Pierwotna średnica kopca wynosiła ok. 5,5-6 m, a wysokość przekraczała zapewne 2 m. W nasypie wystąpiły nieliczne drobne węgielki drzewne; w kilku miejscach widoczne były nieregularne zaciemnienia --- siwy piasek z większą ilością drobnych węgli drzewnych. Bezpośrednio pod humusem, na

¹ K. Moskwa, *Wyniki badań powierzchniowych obszaru 96-79 w województwie rzeszowskim i tarnobrzeskim*, Rzeszów 1980 (maszynopis w archiwum BBiDZ w Tarnobrzegu).

² Notatka Z. Kapery z 1962 r. w teczce „Tarnogóra”, archiwum Działu Archeologicznego Muzeum Okręgowego w Rzeszowie.

³ Być może z tymi wkopami wiąże się informacja o wykopywaniu urn — zob. przyp. 2.

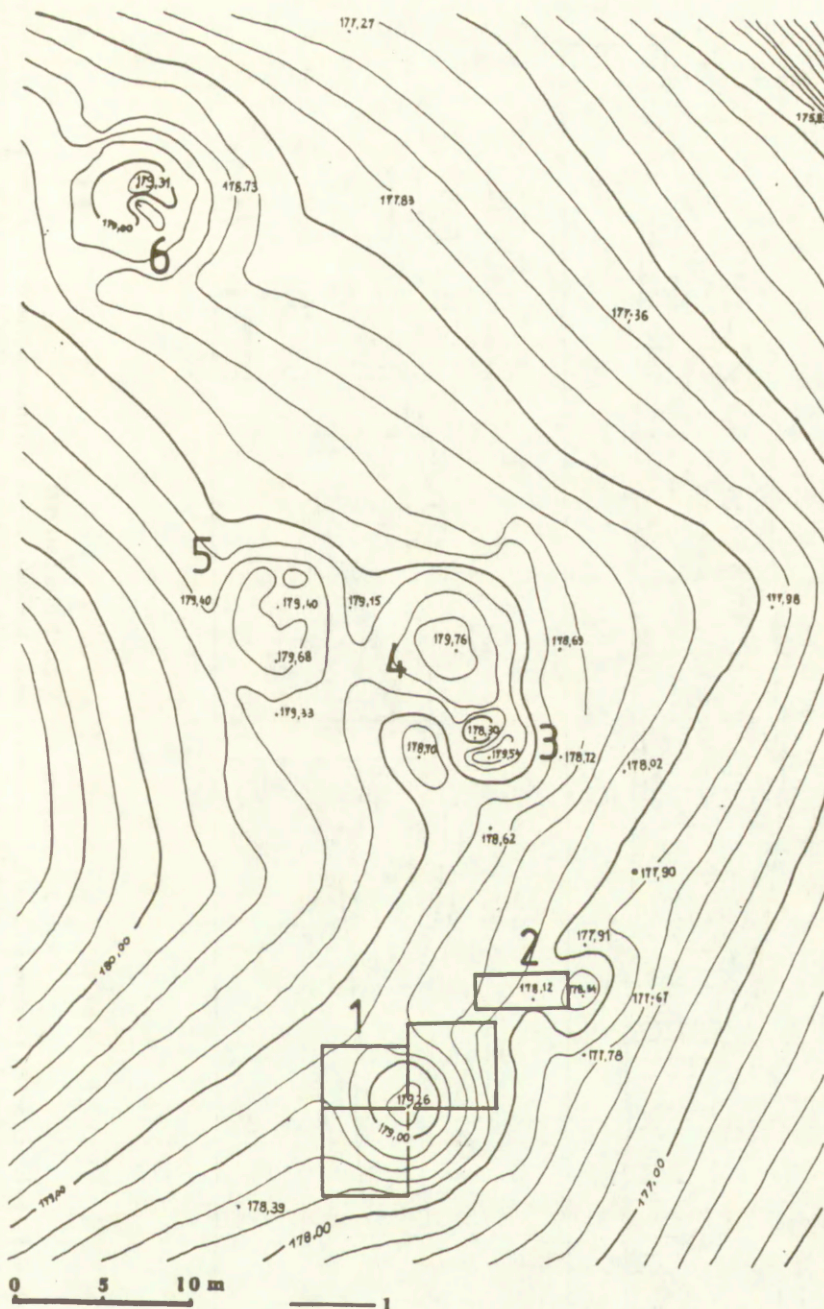

Ryc. 1. Tarnogóra, stan. 3, gm. Nowa Sarzyna. Lokalizacja stanowiska

Location of the site

Rys. M. Florek

pograniczu ćwiartek NW i SW, ok. 1 m na zachód od kulminacji nasypu, znajdowały się duże, pionowe, fragmenty przepalonego drewna (kołki?, cienkie pnie?). Ich związek z kopcem nie jest jasny. W centrum nasypu na kilku poziomach wystąpiły dosyć regularne zaciemnienia. Ich interpretację utrudnia fakt, że były one czytelne tylko w planie, natomiast nie udało się ich pewnie wyodrębnić w profilach. W ćwiartce SW, w obrębie jednego z zaciemnień oraz częściowo poza nim, na głębokości 70–80 cm (licząc od kulminacji kopca) znaleziono 7 niewielkich fragmentów ceramiki kultury trzcinieckiej, w tym charakterystyczny wylew (ryc. 5). Na poziomie pierwotnego humusu znajdowały się pozostałości 3 niewielkich palenisk, z których 2 były częściowo zagłębione w całość. Otaczały one z 3 stron centralnie względem nasypu kopca usytuowane zaciemnienie — cienką, ok. 1-centymetrowej miąższości, warstwę ciemnosiwego piasku z bardzo drobnymi węgielkami drzewnymi. Zaciemnienie to miało kształt zbliżony do kwadratu o boku ok. 90 cm, z lekko zaokrąglonymi narożnikami. Zarówno paleniska, jak i centralne zaciemnienie nie zawierały żadnego materiału zabytkowego bądź szczątków kostnych.

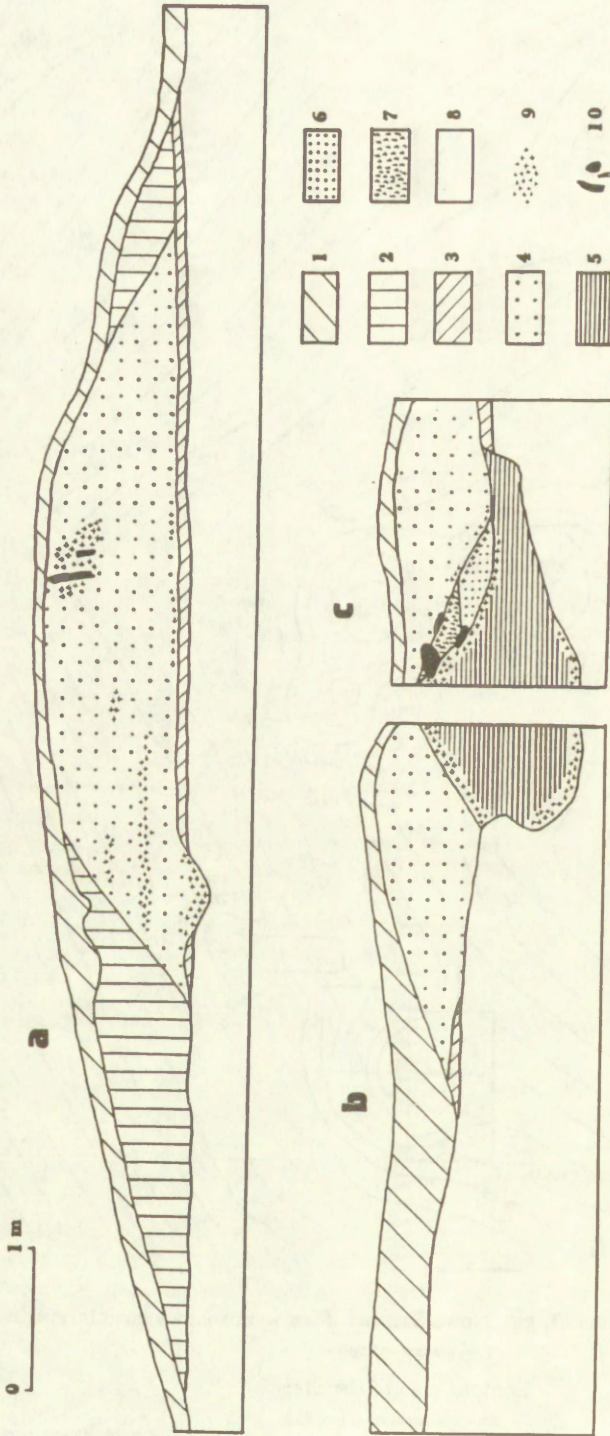
Ryc. 2. Tarnogóra, stan. 3, gm. Nowa Sarzyna. Plan warstwicowy cmentarzyska:

1 — granice wykopów

Contour plan of the site:

1 — limits of excavation trenches

Rys. M. Florek, pomiar J. Kowalik

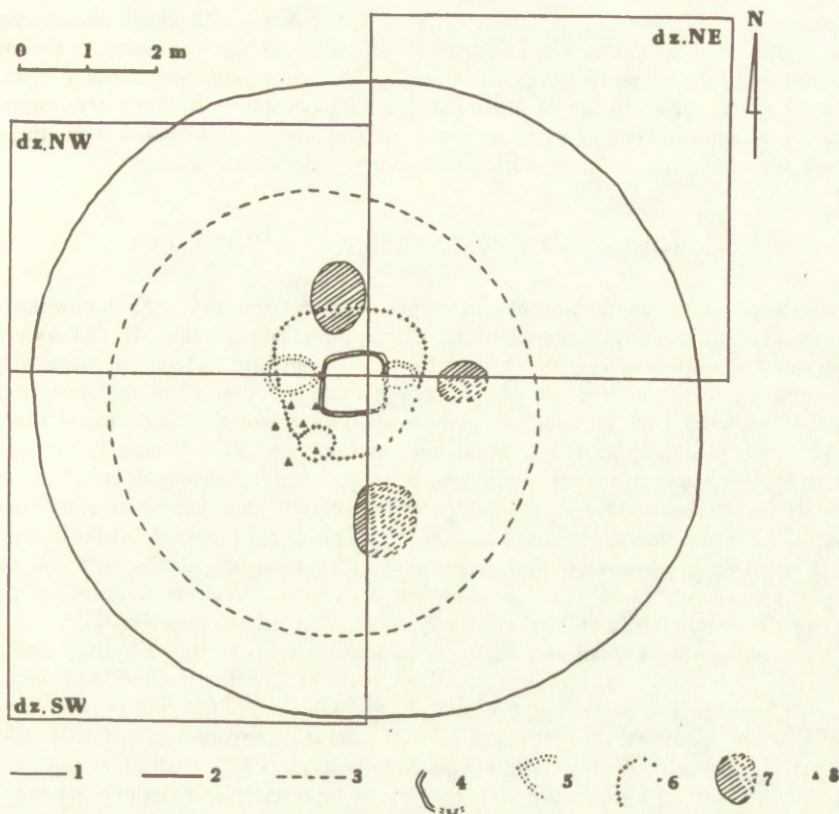

Ryc. 3. Tarnogóra, stan. 3, gm. Nowa Sarzyna:

a — kopiec nr 1, profil W—E; b — kopiec nr 2, profil N; c — kopiec nr 2, profil E; 1 — brunatna wa ziemia — humus leśny; 2 — siwozółty przemieszany piasek; 3 — jasnowy piasek — humus kopalny; 4 — jasnozółty przemieszany piasek; 5 — mwy piasek; 6 — mwy żółtobiały piasek; 7 — różowy przepalony piasek; 8 — jasnozółty piasek — calec; 9 — okruchy węgla drzewnego; 10 — przepalone fragmenty bierwion

a — barrow 1, W—E profile; b — barrow 2, N profile; c — barrow 2, E profile; 1 — grey-brown earth — forest humus; 2 — mixed yellow-grey sand; 3 — light grey sand — fossil humus; 4 — mixed light yellow sand; 5 — grey sand; 6 — light yellow-white sand; 7 — burnt yellow-white sand; 8 — light yellow sand; 9 — primary ground; 10 — pieces of charcoal; 10 — burnt pieces of logs

Rys. M. Florek

Ryc. 4. Tarnogóra, stan. 3, gm. Nowa Sarzyna. Kopiec nr 1, plan na poziomie pierwotnego humusu:

1 — granice wykopów; 2 — współczesny zasięg nasypu; 3 — pierwotny zasięg nasypu; 4 — zarysy zaciemnień na poziomie pierwotnego humusu; 5 — zarysy zaciemnień na głębokości 35-40 cm; 6 — zarysy zaciemnień na głębokości 70-80 cm; 7 — paleniska na poziomie pierwotnego humusu; 8 — fragmenty ceramiki

Barrow 1, plan at the level of primary humus:

1 — limits of excavation trenches; 2 — contemporary extent of the mound; 3 — primary extent of the mound; 4 — outlines of dark patches at the level of primary humus; 5 — outlines of dark patches at a depth of 35-40 cm; 6 — outlines of dark patches at a depth of 70-80 cm; 7 — hearths at the level of primary humus, 8 — potsherds

Rys. M. Florek

Kopiec nr 2 (ryc. 3b:c)

Ze względu na rosnące drzewa wykonano tylko jeden wykop o wymiarach 2 x 5 m, który objął zachodnią część kopca oraz fragment terenu między nim a kopcem nr 1. Pod nasypem kopca znajdowała się jama, której nieckowate dno zagłębione było w całość na ok. 80 cm. Ponieważ została odsłonięta tylko częściowo, trudno określić jej kształt i wymiary. Na dnie i przy ściankach jamy stwierdzono cienką warstwę drobnych węgielków drzewnych. Jej wypełnisko stanowił siwy piasek, wyraźnie odcinający się od jasnożółtego calca. Siwy piasek tworzył nad jamą rodzaj niewielkiego kopczyka; na jego stokach widoczne były wyraźne ślady intensywnej działalności ognia w postaci przepalonego na kolor różowy piasku i dużej ilości węgla drzewnych. Całość nakrywał właściwy nasyp z żółtosiwego przemieszanego piasku. Piasek ten był brany przede wszystkim od strony zachodniej kopca, o czym świadczy płytkie zagłębienie w calcu, które zostało następnie wypełnione przez osuwający się nasyp. W przebadanej części kopca nie znaleziono żadnego materiału zabytkowego bądź szczątków kostnych.

Kopiec nr 3

Ograniczono się jedynie do poszerzenia, oczyszczenia i obserwacji profilu wkopu niszczonego centrum kopca i sięgającego poniżej stropu calca. Nasyp kopca, podobnie jak poprzednich, zbudowany był z jasnego, żółtosiwego piasku, zebranego przede wszystkim od strony zachodniej kopca, o czym świadczy widoczne do dzisiaj szerokie, płytkie obniżenie. W profilu E wkopu, w stropie pierwotnego humusu, zaobserwowano występowanie cienkich warstewek węgla drzewnego. W kopcu tym, podobnie jak w poprzednim, nie natrafiono na żaden materiał zabytkowy bądź szczątki kostne.

CHRONOLOGIA I PRZYNALEŻNOŚĆ KULTUROWA

Mimo nieodkrycia pozostałości pochówków w postaci szczątków kostnych, stanowisko to należy uznać za cmentarzisko kurhanowe o nie ustalonym jeszcze obrządku pogrzebowym. Całkowite rozkładanie się szczątków kostnych jest zjawiskiem bardzo często występującym na terenach piaszczystych.

Pewne trudności, ze względu na ubogość odkrytego materiału oraz niecharakterystyczną budowę kopców, sprawia określenie ich chronologii i przynależności kulturowej. Znalezienie w nasypie kopca 1 ceramiki kultury trzcinieckiej pozwala, przynajmniej ten kopiec, wiązać właśnie z tą kulturą. Dostanie się tych fragmentów ceramiki do nasypu przypadkowo jest mało prawdopodobne. Inne przesłanki, pozwalające wiązać kopce z kulturą trzciniecką, to: lokalizacja, charakterystyczna dla cmentarzysk kurhanowych kultury trzcinieckiej; wymiary kopców, mieszczące się w przedziale wielkości typowych dla kurhanów tej kultury; brak wewnętrznych konstrukcji, występowanie palenisk w i pod nasypami⁴, istnienie w bezpośredniej bliskości (do 2 km) stanowisk osadowych kultury trzcinieckiej, przy braku takich stanowisk innych kultur, z którymi można by ewentualnie wiązać cmentarzysko⁵.

Najbliższych analogii do kurhanów z Tarnogóry dostarczają cmentarzyska kultury trzcinieckiej ze Świerchowej, gm. Dębowiec, woj. krośnieńskie, i Dominikówki, gm. Krasnobród, woj. zamojskie. Na 6 przebadanych kurhanów w Świerchowej, w żadnym nie odkryto śladów pochówku; w trzech, prócz drobnych węgielków drzewnych, nie znaleziono żadnego materiału zabytkowego, pozostałe zaś zawierały w nasypach jedynie drobne fragmenty ceramiki od 4 do kilkuset sztuk⁶. Kurhan z Dominikówki posiadał niemal identyczną budowę z kopcem 1 z Tarnogóry; w jego nasypie znaleziono jedynie fragmenty ceramiki, nie stwierdzono natomiast śladów pochówku⁷. Dalszymi analogiami mogą służyć kurhany kultury trzcinieckiej z Guciowa, gm. Zwierzyniec, woj. zamojskie. Kurhany X, XI, XII, XV z tego cmentarzyska posiadały budowę zbliżoną do kopca 1 (brak jamy grobowej, pozostałości ognisk w nasypach), natomiast kurhany IX i XIV miały, podobnie jak kopiec 2, centralnie usytuowaną jamę⁸. Podstawową różnicą jest występowanie w kurhanach z Guciowa licznych fragmentów ceramiki bądź całych naczyń oraz wyrobów krzemienych i kamiennych⁹.

Przędzel, stan. 10 („Borowina”)

Cmentarzysko położone jest w lesie sosnowym, na północ od zabudowań Rudnika-Stróży, ok. 200 metrów od krawędzi 3 terasy Sanu, między tą krawędzią a niewysokim wałem wydymowym (ryc. 6).

⁴ J. Miśkiewicz, *Kultura trzciniecka* [w:] *Prahistoria ziem polskich*, t. 3, Wrocław 1978, s. 176, tam dalsza literatura.

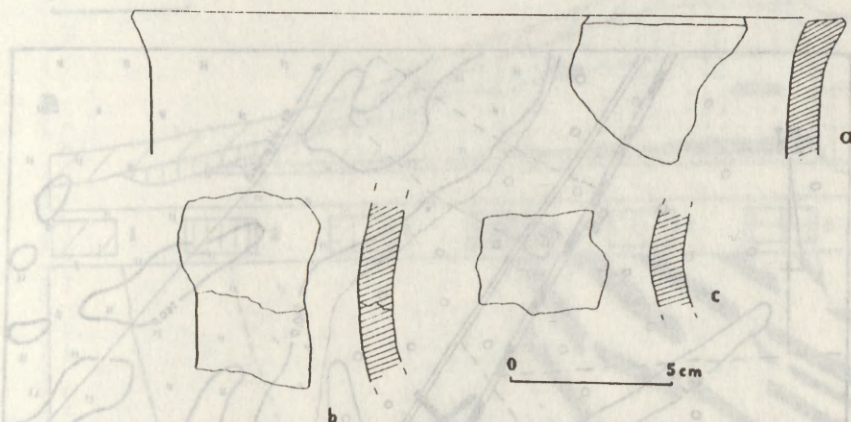
⁵ Moskwa, *op. cit.*

⁶ W. Błajer, *Stan badań nad południowym zasięgiem kultury trzcinieckiej*, AAC, t. 24:1985, s. 83; A. Szałapata, *Z badań na cmentarzysku kurhanowym w Świerchowej, powiat Jasło*, „Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1964”, Rzeszów 1964, s. 32-33; teźże, *Badania archeologiczne w Świerchowej, powiat Jasło*, „Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1965”, Rzeszów 1966, s. 40-41, ryc. 5.

⁷ J. Machnik, *Kurhan kultury trzcinieckiej z Dominikanówki, pow. Zamość*, *Mat. Arch.*, t. 2: 1960, s. 79-83, ryc. 3.

⁸ R. Rogozińska, *Sprawozdanie z prac wykopaliskowych w Bondyżu i Guciowie, w powiecie zamojskim, w sezonie wykopaliskowym 1961 r.*, „Sprawozdania Lubelskiego Ośrodka Archeologicznego”, cz. 3, Lublin 1961 (powielone); teźże, *Sprawozdanie z badań na cmentarzysku kultury trzcinieckiej w Guciowie, pow. Zamość, w sezonie wykopaliskowym 1963*, *Spraw. Arch.*, t. 17: 1965, s. 93.

⁹ Rogozińska, *Sprawozdanie z badań...*, s. 93 n.

Ryc. 5. Tarnogóra, stan. 3, gm. Nowa Sarzyna. Ceramika z kopca nr 1
Pottery from barrow 1

Rys. M. Florek

Stanowisko zostało odkryte w 1962 r. przez Z. Kapere, który zlokalizował jeden kopiec (kopiec 1)¹⁰. W latach 1982-1983 odkryto 3 kolejne kopce, w 1982 r. zaś sondażowo rozkopano kopiec 1¹¹. Nie stwierdzono wówczas śladów pochówku, w nasypie zaś znaleziono tylko 1 fragment ceramiki nieokreślonej chronologii¹². Kopiec ten wstępnie określono jako wczesnośredniowieczny z pochówkiem nakurhanowym¹³.

W roku 1987 wznowiono badania na stanowisku. W ich trakcie rozpoznano 3 spośród 4 znajdujących się tu kopców.

WYNIKI BADAŃ

Kopiec 1 (ryc. 7)

Kopiec ten, o średnicy ok. 12 m i wysokości 100 cm, był zniszczony przez wkop rabunkowy, usytuowany w centrum nasypu i sięgający do calca, oraz przez drogę leśną. Rozpoznano jedną pełną ćwiartkę kopca. Pod nasypem zbudowanym z żółtosiwego, przemieszanego piasku z drobnymi okruchami i pojedynczymi skupiskami węgla drzewnego, na poziomie pierwotnego humusu, stwierdzono istnienie spalonych konstrukcji drewnianych. Tworzyły je, dobrze zachowane, równoległe ułożone bierwiona o średnicy do 10 cm i długości ponad 100 cm. Zostały one zasypane (bądź zagaszone w inny sposób) jeszcze przed całkowitym spaleniem, o czym świadczy przepalenie tylko zewnętrznych partii nawet niezbyt grubych bierwion.

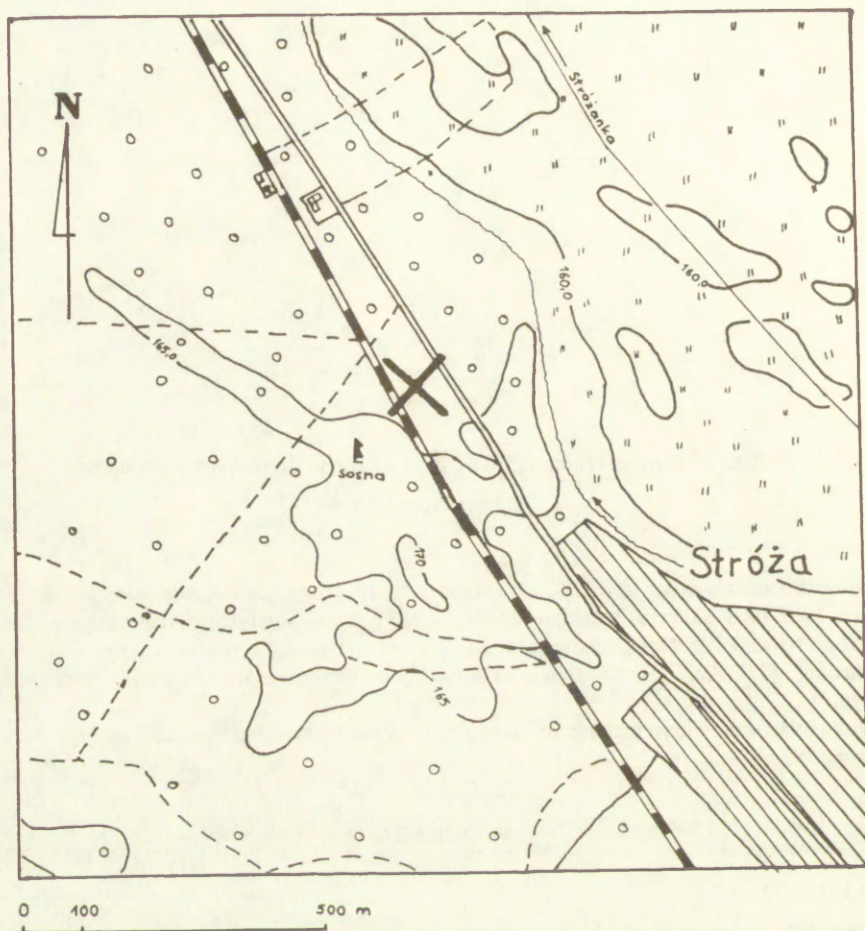
W przebadanej części kopca, poza znalezionym w 1982 r. jednym fragmentem ceramiki nieokreślonej chronologii, nie odkryto żadnego materiału zabytkowego bądź śladów pochówku. Natomiast w warstwie humusu u podstawy nasypu znaleziono jeden niewielki fragment przepalanej kości.

¹⁰ Notatka Z. Kapere w teczce „Borowina”, archiwum Działu Archeologicznego Muzeum Okręgowego w Rzeszowie; stanowisko zostało określone jako „Borowina”, w rzeczywistości znajduje się na gruntach wsi Przędzel.

¹¹ M. Florek, *Badania sondażowe kopca 1 na stanowisku kurhanowym Przędzel 10, gm. Rudnik*, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za lata 1980-1984”, Rzeszów (w druku).

¹² Florek, *op. cit.*

¹³ *Ibidem.*

Ryc. 6. Przędzel, stan. 10, gm. Rudnik. Lokalizacja cmentarzyska

Location of the cemetery

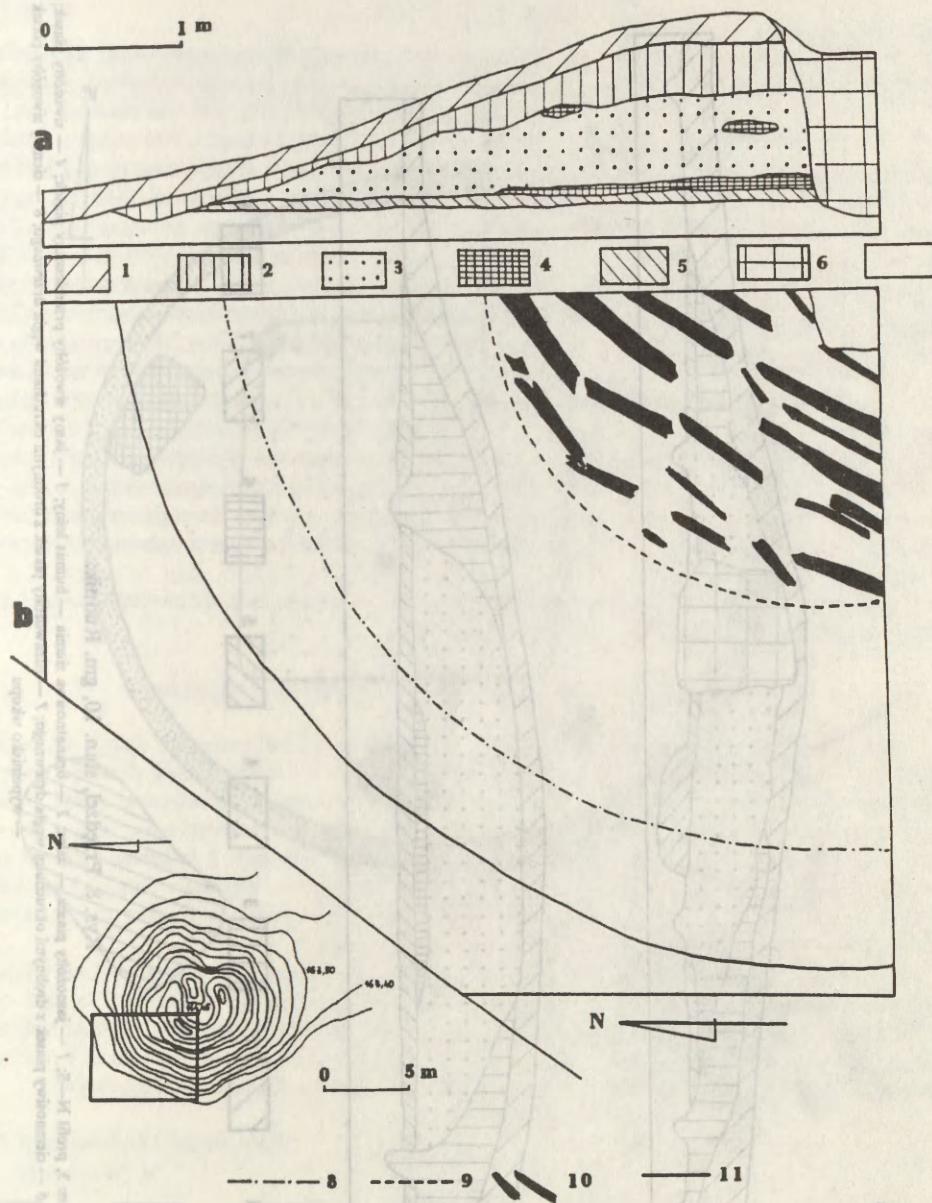
Rys. M. Florek

Kopiec 2 (ryc. 8a)

Kopiec ten został wcześniej w ponad połowie zniszczony przez wkopy. W związku z tym ograniczono się do oczyszczenia i obserwacji profili.

Pod nasypem zbudowanym z żółtosiwego, przemieszanego piasku stwierdzono istnienie, przesuniętej nieco w stosunku do osi kopca, płytkiej jamy o wymiarach ok. 1×1 m, zagłębionej w całość ok. 30 cm, na której dnie znajdowały się drobne okruchy węgla drzewnego. Jamę otaczały co najmniej dwa, zapewne koncentryczne, rowki szerokości ok. 20 cm, tworzące koła o średnicach odpowiednio 3 i 8 metrów. Rowek wewnętrzny wyznaczał najprawdopodobniej pierwotny zasięg nasypu.

W kopcu nie znaleziono żadnego materiału zabytkowego bądź szczątków kostnych.

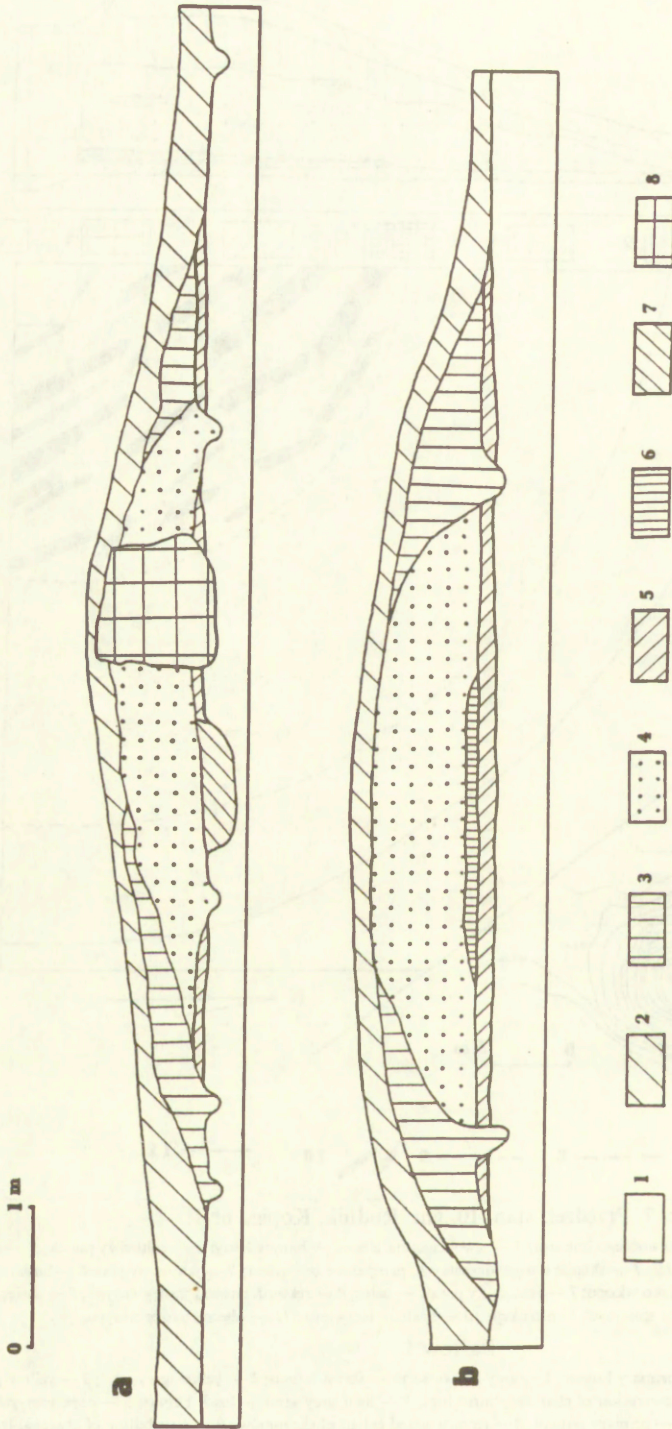
Ryc. 7. Przędzel, stan. 10, gm. Rudnik. Kopic nr 1:

a — profil E; *b* — plan na poziomie pierwotnego humusu; 1 — siwobrunatna ziemia — humus leśny; 2 — żółtosiwy piasek; 3 — żółtosiwy piasek z drobnymi węgielkami drzewnymi; 4 — skupiska węgla drzewnych, przepalone bierwiona; 5 — jasnosiy piasek — humus kopalny; 6 — ciemny siwożółty piasek — wypełnisko wkopu; 7 — jasnożółty piasek — całec; 8 — rekonstruowany zasięg nasypu; 9 — zasięg rozrzutu węgla drzewnego ze spalonych konstrukcji; 10 — spalone bierwiona; 11 — obecny zasięg nasypu

Barrow 1:

a — E profile; *b* — plan at the level of primary humus; 1 — grey-brown earth — forest humus; 2 — yellow-grey sand; 3 — yellow-grey sand with small pieces of charcoal; 4 — concentration of charcoal, burnt logs; 5 — light grey sand — fossil humus; 6 — dark grey-yellow sand — fill of a ditch; 7 — light yellow sand — primary ground; 8 — reconstructed extent of the mound; 9 — distribution of charcoal from burnt construction; 10 — burnt logs; 11 — present-day extent of the mound

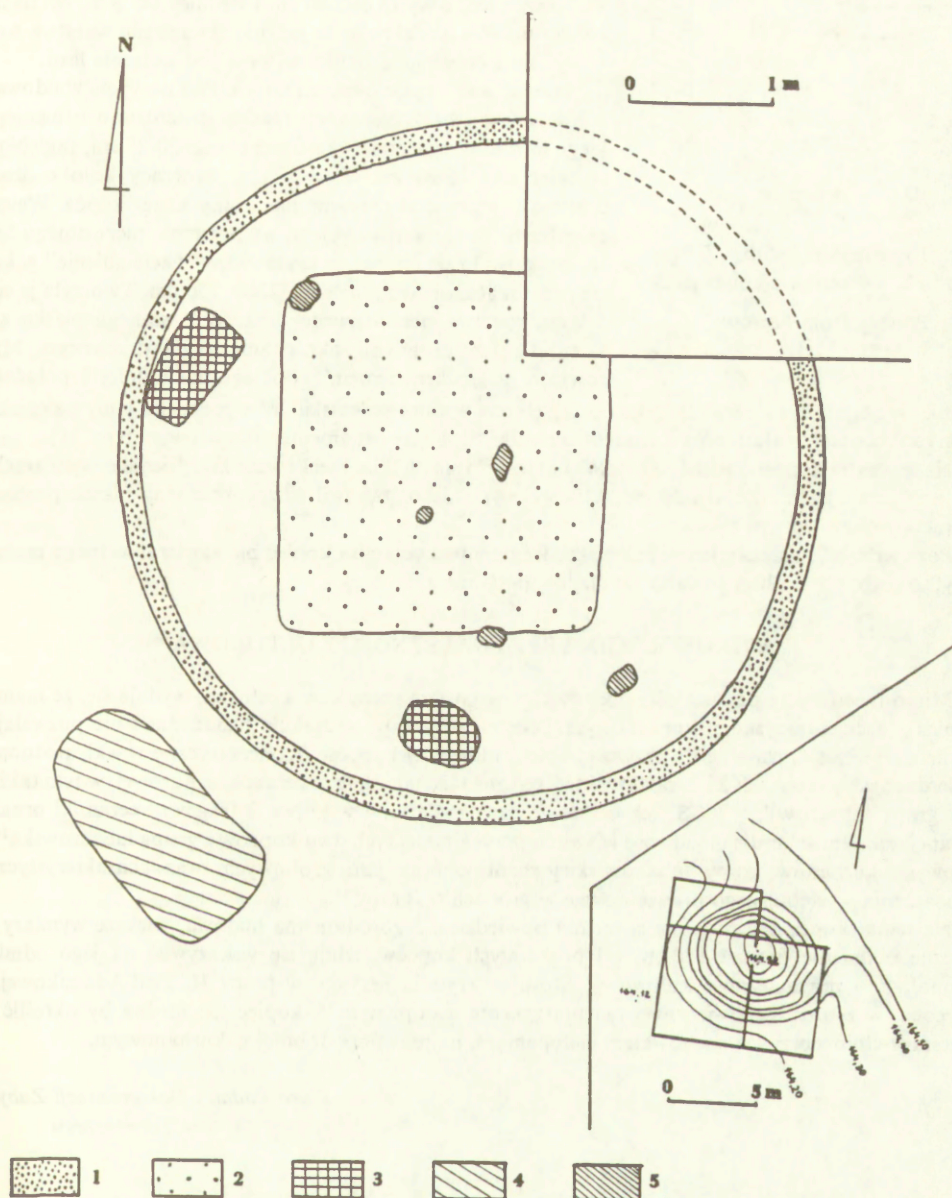
Rys. M. Florek

Rys. 8. Przędzel, stan. 10, gm. Rudnik:

- a* — kopiec nr 2, profil N—S; *b* — kopiec 3, profil N—S; 1 — jasnożółty piasek — calcs; 2 — brunatnośwa ziemia — humus leśny; 3 — jasny siwożółty przemieszany piasek; 4 — siwożółty piasek; 5 — jasnośwy piasek — humus kopalny; 6 — ciemnośwy piasek z drobnymi okruchami węgla drzewnego; 7 — rdzażółty piasek z drobnymi okruchami węgla drzewnego; 8 — ciemny siwożółty piasek — wypchnisko wkopu
- a* — barrow 2, N—S profile; *b* — barrow 3, N—S profile; 1 — light yellow sand — primary ground; 2 — brown-grey earth — forest humus; 3 — mixed light grey-yellow sand; 4 — grey-yellow sand; 5 — light grey sand — fossil humus; 6 — dark grey sand with tiny pieces of charcoal; 7 — rusty-coloured yellow sand with tiny pieces of charcoal; 8 — dark grey-yellow sand — fill of a ditch

Rys. M. Florek

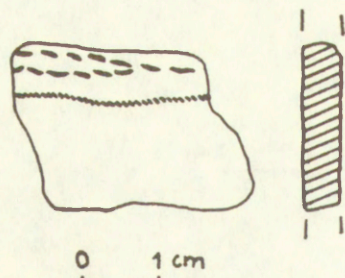
Ryc. 9. Przędzel, stan. 10, gm. Rudnik. Kopiec nr 3, plan na poziomie kopalnego humusu:

1 — koncentryczny rowek; 2 — ciemnosiwym, biało cętkowany piasek z drobnymi okruchami węgla drzewnego; 3 — szary piasek przesycony węglem drzewnym — paleniska; 4 — rdzawobrunatny piasek z żelazistymi wytrąceniami; 5 — pojedyncze większe fragmenty węgla drzewnego

Barrow 3, plan at the level of fossil humus:

1 — concentric groove, 2 — dark grey white-dotted sand with tiny pieces of charcoal; 3 — grey sand permeated with charcoal — hearths; 4 — brown rusty-coloured sand with ferruginous precipitations; 5 — single larger fragments of charcoal

Rys. M. Florek

Ryc. 10. Przędzel, stan. 10, gm.
Rudnik. Ceramika z kopca nr 3

Pottery from barrow 3

Ryc. M. Florek

Kopiec 3 (ryc. 8b;9)

Kopiec ten, o wysokości 80 cm i średnicy ok. 8 m, był najmniej zniszczony. Uszkodzona była jedynie zewnętrzna warstwa nasypu w wyniku głębokiej mechanicznej orki pod sadzenie lasu.

Przebadano 3 pełne ćwiartki kopca. Pod nasypem zbudowanym z żółtosiwego, przemieszanego piasku stwierdzono istnienie płytkiego koncentrycznego rowka o szerokości 20-25 cm, zagłębionego w całość ok. 15-20 cm. Rowek ten, tworzący koło o średnicy 5 metrów, wyznaczał zapewne pierwotny zasięg kopca. Wewnątrz przestrzeni zamkniętej rowkiem, na poziomie pierwotnego humusu, znajdowało się centralnie usytuowane „zaciemnienie” w kształcie prostokąta, o wymiarach ok. 230 x 250 cm. Tworzyła je cienka 5-6 cm warstwa ciemnosiwego, biało cętkowanego piasku z licznymi, bardzo drobnymi okruchami węgla drzewnego. Między rowkiem a „zaciemnieniem”, po jego zachodniej i południowej

stronie, wystąpiły dwa niewielkie, lekko zagłębione w całość paleniska. W wypełnisku jamy paleniska od strony zachodniej znaleziono 1 fragment ceramiki zdobiony ornamentem sznurowym (ryc. 10).

Na zewnątrz koncentrycznego rowka znajdowało się płytkie, nieckowate zagłębienie o wymiarach ok. 170 x 90 cm i głębokości do 10 cm, którego wypełnisko stanowił rdzawobrunatny piasek przesycony wytrąconymi związkami żelaza.

Poza jednym, znalezionym w palenisku, fragmentem ceramiki kopiec nie zawierał żadnego materiału zabytkowego; nie zaobserwowano też śladów pochówku.

CHRONOLOGIA I PRZYNALEŻNOŚĆ KULTUROWA

Mimo nieodkrycia pozostałości pochówków w postaci szczątków kostnych, wydaje się, że mamy do czynienia z cmentarzyskiem kurhanowym. Niestety uzyskane w trakcie badań dane nie pozwalają na pewne określenie chronologii i przynależności kulturowej kopców. Koncentryczne rowki, podobne do stwierdzonych w kopcach 2 i 3, są charakterystyczne dla starszej fazy ceramiki sznurowej, w tym także dla tzw. grupy lubaczowskiej KCS. Ich obecność oraz znaleziony w kopcu 3 fragment ceramiki ornamentowanej sznurem sugeruje możliwość wiązania przynajmniej tych dwu kopców z grupą lubaczowską¹⁴. Od typowych kurhanów grupy lubaczowskiej różni je brak jam grobowych oraz charakterystycznego wyposażenia występującego prawie zawsze w grobach tej grupy¹⁵.

Na temat kopca 1 jeszcze mniej można powiedzieć. Jego odmienna budowa, większe wymiary oraz znaczne oddalenie (ponad 120 m) od pozostałych kopców, zdają się wskazywać na jego odmienną chronologię i przynależność kulturową. Stosując kryteria przyjęte w pracy H. Zoll-Adamikowej, poświęconej wczesnośredniowiecznym cmentarzyskom ciałopalnym¹⁶, kopiec ten można by określić jako wczesnośredniowieczny z pochówkiem ciałopalnym, najprawdopodobniej nakurhanowym.

*Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków
w Tarnobrzegu*

¹⁴ J. Machnik, *Studia nad kulturą ceramiki sznurowej w Małopolsce*, Wrocław 1966, s. 72 n.

¹⁵ *Ibidem*, s. 74.

¹⁶ H. Zoll-Adamikowa, *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne Słowian na terenie Polski*, cz. I, Wrocław 1975, s. 23-24, 48. <http://rcin.org.pl>

MAREK FLOREK

RECONNAISSANCE INVESTIGATIONS OF TWO BARROW CEMETERIES
ON THE LOWER SAN: TARNOGÓRA 3, NOWA SARZYNA COMMUNE, AND PRZĘDZEL 10,
RUDNIK COMMUNE

The investigations of the barrow cemeteries at Tarnogóra and Przędzel were of a reconnaissance-test character; their objective was to establish the chronology and culture of the barrows recorded during surface investigations. The researches have been only partially successful. At the Tarnogóra site, which includes 6 barrows, 3 quarters of barrow 1 and an incomplete quarter of barrow 2 were explored and profiles of a robber's ditch in barrow 3 examined. No barrow revealed human remains and only barrow 1 yielded a small amount of Trzciniec pottery. This fact as well as the similarities with the Trzciniec barrows at Świerchowa, Krosno province and at Dominikówka and Guciów, Zamość province, suggest that the cemetery in question should be linked with the Trzciniec culture.

Of the 4 barrows at the Przędzel cemetery 3 were examined, none, however, was fully excavated. No barrow yielded human remains. Apart from 2 potsherds of undetermined chronology in barrow 1 and a potsherd of the Corded Ware culture in barrow 3, no other materials have been recorded. Barrows 2 and 3 showed concentric grooves and hearths at the ground level and barrow 1 contained burnt timber constructions. The presence of the grooves and of Corded Ware potsherds suggests the possibility of associating barrows 2 and 3 with the Lubaczów group of the Corded Ware culture. On the other hand, barrow 1 is closest to early medieval barrows with cremations on top. These datings can only be confirmed by full exploration of the barrows or by radiocarbon dates.

THE HISTORY OF THE...
OF THE...
IN THE...

The first part of the history...
 The second part...
 The third part...
 The fourth part...
 The fifth part...
 The sixth part...
 The seventh part...
 The eighth part...
 The ninth part...
 The tenth part...
 The eleventh part...
 The twelfth part...
 The thirteenth part...
 The fourteenth part...
 The fifteenth part...
 The sixteenth part...
 The seventeenth part...
 The eighteenth part...
 The nineteenth part...
 The twentieth part...